גבי בעל הבית. כלומר בזכותא דבעל הבית איכא תרי חזקי לזכותו: **והא הבא ליה קמן.** ומה עדיים שתבעו אותו מלריכין: **ודלמא לבסר הכי.** דאחזי עדיים מהתם פרעיה בו ביום ולא עבר בבל תלין: **כל זמנו.** עד שעבר עליו: **ולעולם.** בתמיהה. ובשביל שתבעו כל היום ולא נתן יהא שכיר זה נאמן לעולם לומר לא התקבלתי ואם רולה בעה"ב לישבע לא נאמין וכי כל כך הבהה שכיר שכרו: **א"ר חמא בר עוקבא כנגד כל היום של תביעה.** יום אחד לאחר זמנו נתנו לו חכמים לישבע ויטול: **מתני' המלוה את חבירו.** והגיע זמן ולא פרע לו: **לא ישבענו.** אפי' בשוק אלא בב"ד: **ולא יכנס לביתו.** בגמ' מפרש במאן קאי: **היו לו שני לוים.** וחובו כנגד שניהם ומשכנו בשניהם: **נוטל אחד ומחזיר אחד.** בשעה שהוא לריך לזה יחזירנו לו משום החזרת העבוט ויעבוד את השני וכשילטרך זה לשני יטול זה את הראשון ויחזיר את השני כדמפרש ואזיל מחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום: **מת.** הלוה אין משיב העבוט ליורשין שאין כאן מלות העבוט אלא יתכרנו ויגבה חובו דהשב תשיב לו כתיב[ה] ולא ליורשין: **שלשים יום.** זמן ב"ד: **גמ' ושליח ב"ד מנתח נחוחי.** אף הוא אינו רשאי לכנס לביתו ולמשכנו אלא רואהו בשוק ומנתק דבר שאוחז בידו ממנו: **ממשכנין.** משמע בתוך הבית: חבילה מתוך הבית משמע דהא ריחיים ורכב בגו ביתא שכיחי: **לעולם בבעל חוב.** קאמר ולא תידוק מינה הא כליס אחרים חבוב דבכליס אחרים עובר משום לא תבא אל ביתו ולהכי איצטריך להוסיף לאו שני משום ריחיים ורכב וחד משום לא תבא אל ביתו: **ממשמע שנאמר בחוץ תעמוד.** ויוליא אליך את העבוט וכי איני יודע שהאיש יוליאנו אלא מי יוליאנו אם לא בעה"ב: **מאי לאו לרבות שליח ב"ד כו'.** שיכנס לתוך הבית וה"ק והאיש דהוא שליח ב"ד ואשר אתה נושה בו יוליא אליך: לא

אבל מטא זמן חיוביה רמי אנפשיה ומידכר וכי שכיר עובר משום בל תגזול התם תרי חזקי הכא חדא חזקה גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר משום [1]בל תלין וחדא דאין שכיר משהא שכרו והכא חדא חזקה: אם יש עדים שתבעו הרי זה נשבע ונוטל: **והא** (ו) קתבעו לקמן א"ר אסי [א]שתבעו בזמנו ודלמא לבתר הכי פרע אמר אביי שתבעו כל זמנו ולעולם (ז)(לא פרע ליה) א"ר חמא בר עוקבא [2]כנגד אותו היום של תביעה: **מתני'** [3]המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב"ד [4]ולא יכנס לביתו ליטול משכונו שנאמר [2]בחוץ תעמוד [ה]היו לו שני כלים נוטל אחד ומניח אחד [ו]ומחזיר את הכר בלילה ואת המחרישה ביום ואם מת אינו מחזיר ליורשיו רשב"ג אומר אף [7]לעצמו אינו מחזיר אלא עד שלשים יום ומשלשים יום ולהלן מוכרן בב"ד: **גמ'** אמר שמואל [ח]שליח ב"ד מנתח נחוחי אין אבל משכוני לא והתנן המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנין [7]א"ל שמואל אימא לא ינתחנו אלא בב"ד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא לא יכנס לביתו ליטול משכונו מני אילימא בעל חוב מרישא שמע מינה אלא לאו שליח ב"ד אי משום הא לא איריא [ט] ה"ק המלוה את חבירו לא ימשכננו אלא בב"ד מכלל דבב"ד ממשכנים ובעל חוב אפי' נחוחי נמי לא [ו] שלא יכנס לביתו ליטול משכונו מתיב רב יוסף [3]מ[ב]לא יחבל ריחים ורכב הא דברים אחרים חבל [4]לא תחבל בגד אלמנה הא של אחרים תחבל מאן אי נימא בעל חוב הא כתיב [5]לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו אלא לאו שליח ב"ד תרגמה רב פפא בריה דרב נחמן קמיה דרב יוסף ואמרי לה רב פפא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף לעולם בבעל חוב ולעבור עליו בשני לאוין ת"ש ממשמע שנאמר [2]בחוץ תעמוד איני יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אלא מה תלמוד לומר [2]והאיש לרבות שליח בית דין מאי לאו שליח בית דין כלוה לא

ונוטל הכי פירושו יביא ראיה ששכרו ואז יהיה נשבע ונוטל [ו] והיכא דקתני המע"ה היינו יביא עדים שקלן לו שתים שהעדים יודעים הקלילה אם יודעין ששכרו [ד] כדפריך וכן משמע בפרק כל הנשבעין דקאמר עלה ראיה דלשלם קתני ראיה דלשבע לא קתני משמע דנשבע ונוטל היינו שיביא ראיה ששכרו ויהיה נשבע ונוטל:

השתא דמטא זמן חיוביה רמי **אנפשיה ומדכר.** וא"ת א"כ בזמנו אמאי נשבע שכיר ונוטל לימא בעה"ב איני זוכר עתה אבל הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר שאזכור אם נתתי אם לאו כיון שאחר זמנו אנו פוטרים אותו מטעם זה ועוד קשה במוהה במקלת אמאי אין בעל הבית נשבע דרמי אנפשיה ומידכר שלא ישבע לשקר וי"ל דחזקה שאין בעה"ב עובר בבל תלין לא מהני אלא היכא דאיכא חזקה לאין שכיר משהה שכרו בהדיה כמו שאפרש בסמוך ואם היה יכול בעה"ב לטעון הניחו לי עד שיעלה עמוד השחר לא היתה כאן חזקה לאין שכיר משהה שכרו שהרי לא השהה (ט) אתו אלא תבעו ממנו בב"ד ולא רלו ליתן לו ושהו אותו לעמוד השחר: **וכי שכיר עובר בבל תגזול.** וא"ת בעל הבית נמי אית ליה הך חזקה שאינו עובר בבל תגזול וי"ל דאמיר ליה לאו אחד כמו שנים א"נ בלאו הכי משני ליה שפיר וא"ת ומ"מ איכא חזקה לאין בעה"ב עובר בבל תלין כנגדו והוה ברי וברי והמע"ה וי"ל דחזקה של בעל הבית איכא חזקה טובה כשל שכיר דזימנין לא רמי אנפשיה למידכר והוה לן למימר דנשבע ונוטל וחזקה לאין שכיר משהה שכרו לבדו (ו) לא תשיבא כחזקת שכיר אלא כשתיהן ביחד הוו כנגד חזקת שכיר והוי ברי וברי והמע"ה:

והא תבע ליה קמן. ס"ד השתא אם יש עדים שתבעו היינו אפי' אחר זמנו ולכך פריך דמה אנו לריכין לעדים הלא תובעו השתא בפניו ולמאי דס"ד הוה מלי למיפרך אמאי נשבע ונוטל אלא פריך שפיר: **ולעולם.** פי' בקונטרס וכי שכיר משהה שכרו כ"כ ואינו מיושב דאין בזה ראיה שנפרע דחזקה דאין שכיר משהה שכרו אינה מועלת אלא היכא דאיכא חזקה דאין בעה"ב עובר בבל תלין בהדה ובל תלין אינו עובר אלא בוקר ראשון אלא הכי פירושו ולעולם שכיר נשבע ונוטל אין זו תקנה טובה שיהא נאמן לעולם לומר לא פרע לי: **מחזיר את הכר בלילה.** בריש תמורה (דף ו. ושם ד"ה מחזיר) פריך לרבא דאמר כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי השבת העבוט דאמר רחמנא לא תעבוט עבוטו ותנן מחזיר את הכר בלילה אלמא דמהני וקשה דמתני' איירי במשכנו באיסור ואי"ל דסמיך אברייתא דלקמן (דף קיד:) דמתרץ לה רב ששת המלוה [את] חבירו אינו רשאי למשכנו משכנו חייב להחזיר לו אע"ג דהאי דפריך לרבא בתמורה לא אתי אליבא דשמואל דלשמואל אין שייך להקשות דעיקר קרא במשכנו באיסור כתיב מ"מ אין להוכיח משם שלא יהא הלכה כשמואל כי כן דרך גמרא להקשות ולתרץ אפילו דלא כהלכתא כדאשכחן בפ"ב דכתובות (דף כו.[ו]) ובריתא דאלו מליאות (לעיל דף לא:) דקאמר אין לי אלא במשכנו ברשות אין לריך לומר דשמואל יהפוך ושנה אין לי אלא משכנו שלא ברשות אלא יעמידנה כתנא דפליג אתנא דקאי כוותיה ויהפוך הדרשה:

ואת המחרישה ביום. קשה לר"ת דתניא בסוף פירקין (דף קטז.) חבל זוג של ספרים ונמל של פרות חייב משום ב' כלים ופירש בקונטרס פרות החורשות וחייב עליהם החובלן לפי שעושין אוכל נפש א"כ היאך נטל את המחרישה דקתני ומחזיר [ח] הא עבר כי נפש הוא חובל (דברים כד) ועוד דאין נראה לחייב אלא דוקא דומיא דריחיים ורכב שמתקנים האוכל עצמו בכלי [א] לכן מפרש ר"ת נמל פרות היינו פרות המרכסות בתבואה וגרים ר"ת נמי זוג של מספרים ולא גרסינן זוג של ספרים וכן גריס ר"ח והם תספורת של ירק או לגזוז בית השחיטה כדאמרינן בבכורות (דף כה.) שדרכן היה לגזוז אבל פרות החורשות לא מיקרי כלי שעושין אוכל נפש ועוד נראה לר"ת דמחרישה דהכא לאו היינו מחרישה שחורשין בה את הקרקע דנראה דלא מיחייב בהשבת העבוט אלא בכלי העשוי לגוף האדם ולהנאתו ועוד דמוקי בגמ' במחרישה דכספא ואין דרך לחרוש קרקע במחרישה של כסף אלא נראה לר"ת דהיינו מגרדתא שמגרדין בו בני אדם בבית המרחץ כדאמר בפרק חבית (שבת דף קמז:) עבדא ליה אימיה מגרדתא דכספא וכן בפרק מליאת האשה (כתובות דף סח.) במחרישה דכספא פר"ח דהיינו מגרדתא: **אימא לא ינתחנו אלא בבית דין.** וא"ת מנין דניתוח אסור לבעל חוב ואומר ר"י דמדרבנן הוא כדאמר בסמוך בעל חוב ניתוח נמי לא גזירה שמא יכנס בביתו: **וחסורי** מיחסרא והכי קתני. תימה דקאמר חסורי מיחסרא כדי לדחות וי"ל דאין לחוש כיון שאינו מגיה כ"כ ורוב ספרים גרסי הכי קאמר:

מטה

מסורת הש"ס

(ה) רש"ל מוחק ג' תיבות אלו, (ו) תמורה ו., (ז) [ע' תוס' לקמן קטו. ד"ה אלמנה], (ד) אמר לך, (ט) [דברים כד], (ו) ל"ל וסיפא, (ו) [ושם כתו' ד"ה והאמר רבי יוחנן ועי' שסדף כא: תוס' ד"ה אמר רב פפא], (ח) עי' מ"מ פ"ג ממלוה מה שחירן בשם הרשב"א,

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא קתבע ליה קמן: (ב) שם משום הא אלא איריא (הכי קאמר) תא"מ וכ"כ ס"א חסורי מיחסרא והכי קתני: (ג) שם נתוחי נמי לא גזירה שמא יכנס לביתו: (ד) תד"ה קלילה וכו' אם יודעין ששכרו כדפרישית וכן משמע בפ': (ה) ד"ה השתא שהרי לא השהה אותו אלא: (ו) ד"ה וכי שכיר וכו' לבדו נמי לא תשיבא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ואת. לכן מפרש"ת כו' ועוד נראה לר"ת כו'. נ"ב וכן פי' הרא"ש ועוד אבל הרמב"ם ומרבי"ן ורשב"א ור"ש מפרשים כפירש"י המורשות וכן מחרישה דמתני' מחרישה ממש וקושית תוס' תירץ בפה"ת דמתני' מיירי בעבר ומשכנו וזה מתורץ קושית תוס' ד"ה מחזיר כו' ומש"ש זל אהדדיה ר"ל בשעת מלאכה דא"ל להחזיר כלי א"ל אלא בשעת מלאכה ודוקא הגריך לגוף אדם אז כלי א"ל אבל ש"ד כמו עלוחית כו' א"ל. והרמב"ן והרשב"א תירלו דאף ל"ל דאסור לעולם למשכן ואם משכנו חייב להחזיר מיד והכר"ה תירץ דמתני' מיירי בנתנו מדעתו ואא"ה חייב להחזיר וכ"כ הרמב"ם אחד כו' ואחד שנתנו לו מדעתו וכמ"ש בש"ע שם (בח"מ סי' לז) סעי' טז וע"ש בסעי' יב דפסק דכלי א"ל מחזיר מיד וע"ש בהג"ה אבל בסוף סעי' ו' כתב ומחזיר אותם בשעת מלאכה והעיקר כדעת רמב"ם דמחזיר מיד:

עין משפט
נר מצוה

קבז א ב מיי' פי"א מהל' שכירות הל' ו ועיין שם סמג לאוין קפא טור ש"ע מ"מ סי' פט סעי' ג:
קבח ג ד מיי' פ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג שם טוש"ע מ"מ סי' לז סעי' ו:
קבט ה מיי' שם הל' ו ועיין בהגהות ומ"מ טוש"ע שם סעיף יח:
קל ו מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' טז:
קלא ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' יח:
קלב ח ט מיי' שם הל' ד ועיין שם טוש"ע שם סעי' ו:
י [מיי' שם הלכה ח]:

תורה אור השלם

1 לא תַעֲשֹׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר: ויקרא יט יג
2 בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה: דברים כד יא
3 לֹא יַחְבֹּל רֵחַיִם וָרֶכֶב כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל: דברים כד ו
4 לֹא תִקַּח מַשְׂכֹּן גֶּרֶשׁ יָתוֹם וְלֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אַלְמָנָה: דברים כד יז
5 כִּי תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: דברים כד י

מוסף רש"י

וכי שכיר עובר על בל תגזול. נקנל שכרו ג' פעמים (שבועות מה:).